

Georges Boudarel

FOTO PATRICK ROBERT

Was Mao in Frankrijk de baas geweest, men had de denker, zo oud als hij was, naar een heropvoedingskamp gestuurd, om hem aan het verstand te brengen hoe volksromans geschreven moeten worden. De baas in Frankrijk, dat was Mao niet. En toch was het risico nemen in ongenade te vallen bij de jeugd, wel het laatste dat Sartre van plan was te proberen.

De eigenschap van geëngageerde intellectuelen die uit dit gesprek het duidelijkst naar voren springt, is hun volslagen meedogenloosheid (en in naam van wat?). Nu is het ten overstaan van de televisie pesten van een bejaarde filosoof nog maar een betrekkelijk onschuldig voorbeeld.

Met de ineenstorting van het communisme is er aan de maniakale partijdigheid van deze soort intellectuelen een einde gekomen, moeten we hopen.

Wat en wie hebben zij niet allemaal met hun gezag gedekt in de loop van de twintigste eeuw: Lenin, Stalin, Mussolini, Hitler, Franco, Ho Tsj Minh, Castro, Mao, Ceaucescu. Honderdduizenden zijn er mishandeld en omgekomen, terwijl de intellectuelen niets anders dachten en beweerden te weten dan dat er een nieuwe mens werd geboren.

Dit alles passeert op de televisie in hoger tempo de revue dan in het boek, maar het boek is, juist doordat het zich herhaaldelijk in ogenschijnlijk minder belangrijke kleinigheden verliest, veel indrukwekkender voor iemand die van lezen houdt. Zelfs wie nooit in Marx heeft geloofd of in Hitler, nooit de straat op is gegaan achter een hakenkruisvlag of een andere rode vaan, zal van grote misnoedigheid vervuld worden bij de gedachte aan zoveel gruwelen die, naar toch valt aan te nemen door mensen die van huis uit niet dom of onfatsoenlijk waren, met zoveel animo verzwegen zijn of goed gepraat tot heil van de massa's.

Wat een toeval, dat juist nu dit televisie-feuilleton en dit boek van zich doen spreken, Georges Boudarel ontmaskerd moest worden!

Boudarel heeft anno 1950 in Vietnam gevochten. Aan welke kant? De kant van de communisten, de Viet-minh. Maar dit was iedereen vergeten en Boudarel was, als andere Fransen (driehonderd ongeveer) die naar de vijand waren overgelopen en dus landverraad hadden gepleegd, vrijgesteld van vervolging wegens een in 1966 verleende amnestie. Sinds jaar en dag is hij professor in de filosofie aan de universiteit Paris VII-Jussieu, in eer en deugd. Voor zijn eigen gevoel is er niets gebeurd waarover zou kunnen worden nagekaart. Hij is zelfs geen communist meer. Een felle anti-communist is hij geworden. Maar de kwade tongen zwijgen niet en zo kwam het dus tot een interview op Europe 1.

'Meneer Boudarel, was u een idealist of een smeerlap?'

'Een stomme lul,' vond hij zelf.

Het publiek kon verbijsterd vaststellen dat Boudarel indertijd in zijn idealisme of stommiteit wel erg ver was gegaan. Hij had namelijk als politiek commissaris gediend in een kamp waar de Viet-minh gevangenen Franse soldaten opsloot en deze met hersenspoelingsmethoden tot het vertrappen en verraden van hun vaderland poogde te brengen. Spoedig nadat een gevangene binnengebracht was, moest hij voor Boudarel verschijnen, die hem uitlegde dat hij zijn verleden diende af te zweren en een ander mens worden en dat er dan een kansje bestond vrijgelaten te worden.

Aan lichamelijke mishandelingen heeft hij zich niet bezondigd, maar dit was dan ook eigenlijk overbodig in die kampen van de

Viet-minh, waar zo goed als niets te eten werd verschaft, de medische verzorging mild uitgedrukt gebrekkig moest worden genoemd en de sterfte vijftig procent bedroeg.

Wat dient er nu te gebeuren met Boudarel? Zijn landverraad is hem vergeven, maar zijn voornaamste vijand, de ex-minister Jean-Jacques Beucler, vraagt zich af of een aanklacht wegens misdaden tegen de mensheid geen succes zou kunnen hebben. Misdaden tegen de mensheid verjaren nooit, ook al is er geen Franse of andere intellectueel meer te vinden die wijlen Ho Tsj Minh als een heilige beschouwt, wat vrij algemeen voorkwam toen Boudarel zijn misdaden tegen de mensheid pleegde. Is het soms niet waar dat in de jaren vijftig er aan de caféterrasjes van het Café de Flore, van de Deux Magots of de Brasserie Lipp welhaast geen intellectueel werd aange troffen die hem ongelijk zou hebben gegeven? Dat sprak toch vanzelf: de Franse soldaten die Ho Tsj Minh bevochten waren kolonialistische boeven. Het was wel het minste hen, als ze krijgsgevangenen waren gemaakt, her op te voeden in kampen waar ze geen eten kregen. Alleen een fascist kon aan de juistheid van deze methoden twijfelen!

Helaas, zo vanzelf spreekt het nu ook weer niet, want dacht niet het merendeel van de Duitsers precies zo over de 'heldendaden' van de SS? Tot mei 1945 op zijn minst. Maar dit is toch geen reden de daden van de SS door de vingers te zien?

En sprongen de Fransen zelf dan zo zachtzinnig om met Vietnamezen die zij gevangen hadden genomen? Ik weet wel dat dit geen juridisch argument kan zijn, maar het kan toch evenmin helemaal buiten beschouwing worden gelaten. Ik moet erkennen dat zo'n Boudarel mij toch eerder van medelijden vervuld dan met haat, omdat ik er nooit aan getwijfeld heb dat het marxisme of een soortgelijke sociologie de mensheid geen heil kan brengen. Of denk anders maar eens aan een andere linkse filosoof, Louis Althusser: zeer vroom katholiek begonnen, ontmoette hij een vrouw, Hélène, die hem tot Marx bekeerde.

Weinig professoren boezemden hun studenten zo veel eerbied in als Althusser, terwijl hij zelden of nooit college gaf en zo goed als niets publiceerde. Op een dag, het communisme was toen al in zijn nadagen, vermoordde hij Hélène.

Hij werd ontoerekeningsvatbaar verklaard en naar een psychiatrische kliniek overgebracht. Zijn laatste jaren sleet hij, haast totaal vereenzaamd, op een armoedig kamertje vol boeken en papieren, maar tot schrijven kwam hij daar evenmin.

Lévy's mistroostige, wat verwarde, maar toch verdienstelijke boek eindigt met een hoofdstukje over Althusser, die hij goed heeft gekend. ■